

malo drugačne nazore, ne zmenimo se za fanatike, ki vsako nasprotno misel naenkrat obsodijo, kakor da bi bili povžili že ves dar nezmotljivosti. Tako je pisal pred kratkim organ avstrijske katoliške duhovščine. Kar je pa v Linci in na Dunaji, bodi tudi v ljubljanskem katoliško farovži in goriškem semenišči.

Odtod se spozna velika krivica, katera se pod plaščem katoliške srčnosti in še bolj prave vere dela tistim slovenskim duhovnikom in lajikom, kateri si v strogo političnih rečeh želé prostosti. Dela se krivica, ker jih zaradi tega grdo psujejo domnevni nezmotljivci in to na ta način, ki je popolnoma nasproten krščanskemu načelu! „In omnibus charitas“! Ako še pomislimo, kdo da so ti ljudje, ki tako oblastno in surovo obsojajo in po listih napadajo svoje sobrate, ako pomislimo, da so oni prav izmed tistih, ki so pred nekaj leti celo v potrebnih rečeh odrekli pokorščino škofu, katerega je tudi sv. Duh postavil vladati cerkev božjo, obide nas groza nad to drznostjo. Kako so li tačas brali svetopisemske besede, ko so se v resničnem uporih zoper svojega škofa zbirali po zabavljalnica? Kaj so takrat rekli sv. Oče? Mi smo sedaj sicer v položaji pritiska, a to nas ne boli tako hudo, ker imamo na svoji strani resnico in pravico. Te dve gotovo prideta jedenkrat na vrh, dotlej je pa sladko trpeti z dobro vestjo. „Per aspera ad astra!“

Prav nič se tedaj ne bojimo za nobenega duhovna, ki zastopa nazore „Novic“, ki deluje z mirom in ljubeznijo za vero in narod, in ne buta okrog sebe z ognjem in mečem. Prva poglobljena dejanjska čednost je v katekizmu modrost in zadnja še-le srčnost. Kdor ima to pred očmi, zaradi tega še ni krivoverec in ne bode imel žalostnega konca. Preden pojdejo na grmado naši „uporni“ duhovni, morajo še prej postati po vašem izgledu deželni in državni poslanci, predsedniki katoliških političnih društev in dobiti morajo — rudeč kolar tudi tisti, kateri ga še nimajo.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Kacega pomena da je ta družba baš za nas Slovence, to najbolje dokazuje jeza nasprotnikov slovenstva proti njej. Na znanem „parteitagu“ v Celovci so Nemci in nemškutarji se z vso silo zaganjali proti tej družbi in sklenili proti njej začeti najbrezozirnejši boj. Že ta „parteitag“ je tako jasno pokazal važnost te družbe in njenega sedanjega smotra za nas Slovence, da mej pravimi slovenskimi domoljubi ne more biti nobenega nasprotnika tej družbi in to družbi, kakeršna je sedaj ž njenim sedanjim smotrom in pa ž njenim sedanjim vodstvom. Kdor je proti njej, dela vedoma ali pa nevedoma za nemškutarijo, naj potem temu še tako oporeka in stvari zavija.

„Družba sv. Cirila in Metoda“ tudi v vladnih krogih nikdar ni bila v posebni milosti. To si pa lahko razložimo iz tega, če pomislimo, kako postopa sedanja vlada proti Slovincem v drugih kronovinah. Ponemčevanje Slo-

vencev se še nekaterim krogom na Dunaji vedno zdi dobro delo, ker drugače si ne moremo misliti, da Taaffejeva vlada trpi sedanjo vredbo ljudskih šol na Koroškem, dasi je bila pri njenem nastopu pred trinajstimi leti slovesno napovedala izvršenje narodne enakopravnosti. Vedeti je treba, da iz lastnega nagiba vlada še ni vpejljala na nobeni ljudski šoli slovenskega učnega jezika, povsod je bilo treba prošenj in moledovanj, pa še potem so se iskala vsemogoča pota, da se vvedenje slovenščine v kaki šoli prepreči ali pa vsaj zavleče.

Ker „Družba sv. Cirila in Metoda“ snuje in podpira slovenske šole in sploh budi narodno zavest, je naravno, da je tem krogom, ki ponemčevanje zamenjujejo s pravim avstrijskim domoljubjem, trn v peti. Iskali so proti njej kacega zaveznika in res so ga našli. Ta zaveznik se je najprej oglašil na „Katoliškem shodu“ v Ljubljani. Mi pa s tem ne rečemo, da so vsi gospodje, ki so na shodu in po shodu rohnili zoper družbo, zares vedeli, čigavo službo da opravljajo. Prepričani smo, da večina ni vedela, za kaj se gre. Posebno gospodje z dežele so res mislili, da je družba že Bog vedi kaj hudega storila, da se tako bori proti njej.

Stvar se je pa tudi jako spretno bila vprizorila, da bi narod ne spoznal, zakaj se gre. Predlagalo se je le, da se družbi malo premeni njen smoter, da bi se potem lepše razvijala. Družba naj bi s svojimi novci lepo podpirala katoliško semenišče za učiteljske kandidate v Ljubljani, katero naj se s časom preosnuje v katoliško učiteljsko. Potem se bode seveda ž njeno pomočjo osnovala tudi katoliško slovenska gimnazija v Ljubljani. Mi nimamo nič proti temu, da bi družba zares imela dovolj sredstev. Bojimo se pa, da bi ti zavodi v Ljubljani porabili vsa sredstva, posebno, ker bi se kmalu še kaj družega izmislilo, kar bi tudi morala podpirati družba. Slovenskega ljudskega šolstva ob mejah bi potem ne mogla več podpirati in s tem bi izgubila svoj sedanji pomen za Slovence in namen naših tujih pa tudi domačih narodnih nasprotnikov bi bil dosežen.

Da bi pozneje družba več ne mogla priti na pravo pot, so jej hoteli vzeti samostojnost. Podrediti so jo nameravali popolnoma volji škofov. V našem listu smo že omenili, da je družba vedno, kolikor se tiče vere, si prizadevala delovati v sporazumljenji s škofi. Vodstvo se je poklonilo škofom vseh slovenskih pokrajin. Družba je vedno pripravljena poslušati v verskem, pa tudi še v družih ozirih glas škofov, samo da se ji pusti nje sedanji smoter.

Da smo pa previdni, da družbe na milost in nemilost škofom ne izročimo, za to pa imamo dobre in utemeljene uzroke. Že sedaj imamo škofo, ki niso prijazni Slovincem. Kahn in Flapp ne kažeta posebno svojega prijateljstva do Slovencev. Škofo pri nas izbira vlada, in kdo ve, če ne dobimo v narodnem oziru še neprijaznejših. Na Ogerskem je višji duhovni pastir, ki je veljal za kinč katoliške cerkve, po šolah, ki jih je sam vzdrževal, raznarodoval Slovence in se je s tem celo

ponašal. Na Dunaji nadškof in kardinal Gruscha sam dela ovire, da se Čehom ne dovoli božja služba v maternem jeziku. Pa še nekaj drugega. Pred zadnjimi volitvami za državni zbor je izšel pastirski list, v katerem se posebno priporoča narodna spravljivost. To je samo na sebi prav lepo. Ali vendar ima svojo senčno stran. Škofje so se na te narodne prepire spomnili še le, ko so se na Češkem začeli gibati Mladočehi, torej Slovani. Sploh se je tedaj škofijski list tako tolmačil, kakor bi bil naperjen proti Mladočehom. Poprej so pa Nemci dolgo zatirali druge avstrijske narode, ali vendar se niso škofje toliko ohrabrili, da bi bili obsodili tako postopanje. To je karakteristično za naše razmere. Tega pač ne bode nikdo trdil, da bi toliko prostosti še ne imeli, da bi ne bili mogli povzdigniti svojega glasu, kakor so ga pred zadnjimi državnozbornimi volitvami. Njih beseda je tudi pod liberalnimi vladami nekaj veljala.

Tega pa nismo tukaj naveli, da bi hoteli spodkopavati vpliv našim višjim duhovnim pastirjem. Navedli smo ta fakta samo zaradi tega, da smo utemeljili svojo misel zastran družbe „sv. Cirila in Metoda.“ Tudi mi nikakor ne trdimo, da je morda cerkev sama kot taka kaj kriva na teh neugodnih razmerah. Nikakor ne! Krivda leži le v tem, da je imenovanje škofov preveč odvisno od vlade in potem mnogi škofje čutijo nekako zavezanost iti pri vsaki priliki vladi na roko. Da bi cerkev popolnoma svobodno izbirala škofe, pa bi bilo kmalu drugače. Ali mi moramo računati z razmerami, v katerih smo sedaj.

Pa povrnimo se k družbi nazaj. Da jo morajo napadati, so nekateri iztaknili, da je njeno vodstvo liberalno. Da je kdo liberallec, to se pa dandanes na Slovenskem lahko dokaže. Iztrga se par besed iz kakega govora ali članka in se po svoje zasuknejo, pa je. Posebno „Novice“ imajo več skušenj o tem. Parkrat so pozivljale, da naj bi se tisti članki, iz katerih se hoče izvajati to, da so liberalne, ponatisnili v celoti, ali vselej zastonj, kar je najboljši dokaz, da njih nasprotniki nimajo prav čiste vesti, da sami vedo, da obrekujejo in s takimi obrekovalci je boj težaven. Tudi „družba sv. Cirila in Metoda“ se ima boriti s takimi obrekovalci, in s kakimi sredstvi se dela proti njej, kaže najbolje popravek, katerega je poslal njen podpredsednik gospod Luka Svetec „Rimskemu Katoliku“, in katerega mi tukaj priobčimo.

N. pr.

vis. častiti gospod **dr. Anton Mahnič**, kot urednik
„Rimskega Katolika“

v

Gorici.

V četrtem tečaju VI. zvezku „Rimskega Katolika“ so v spisu: „Družba sv. Cirila in Metoda“ napadi na ude družbenega vodstva in posebno na mene, ki se ne opirajo na resnico. G. pisatelj dr. Jos. Pavlica je o naših razmerah krivo podučil in prezira, da ves naš politični boj, je boj za narodno ravnopravnost in za ono pravo svobodo, brez ktere narodna ravnopravnost ni mogoča.

Le po zmoti nas on v en koš meče z lažnjivimi liberalci, ki so zatajili načela prave svobode, ter zatirajo njo in narodno ravnopravnost in so tako naši narodni, kakor verski, toraj naši skupni sovražniki.

Ker so taki napadi brez dvojbe na škodo naš. družbi, katero tudi g. pisatelj priznava za neobhodno potrebno in vsestranske podpore vredno, zato prosim prejmite v smislu naše tiskovne postave naslednje fakične popravke:

Ni res, da bi stranka, kateri pripadam jaz, imela kedaj zastran duhovnikov načelo: „Plačati in molčati.“ Marveč je ona z duhovniki delila vedno, kakor delo in žrtve, tako tudi časti in pravice. Priče so tega mnogoštevilni duhovniki, ki so bili in so še udje naših društev, občinskih, deželnih in državnega zbora; priče so častni spomeniki, ki so se postavili zaslužnim narodnim možem, duhovnim, kakor posvetnim. Tudi pri družbi „sv. Cirila in Metoda“ je pri vodstvu in pri nadzorništvu tretjina duhovnikov.

Ni res, da smo zapustili jaz in v spisu imenovani gg. Murnik, dr. Tavčar, dr. Bleiweis, Hribar, dr. Vošnjak in dr. Dečko deželno dvorano, ko se je imelo razpravljati v kranjskem deželnem zboru o katoliški šoli. Mi nismo imeli zato čisto nobenega uzroka. Zakaj dotična resolucija, ki se je obravnavala v seji 22. novembra 1890, bila je soglasno, toraj tudi z našimi glasovi sklenjena na shodu deželnih in državnih poslancev dne 2. oktobra 1890 in sklenilo se je potem zopet soglasno, torej zopet tudi z našimi glasovi v klubu narodnih poslancev kranjskih, da ima ista resolucija priti v kranjski deželni zbor, v katerem je bila sprejeta tudi z našimi glasovi, kar bi drugače ne bilo mogoče, ker je vsa nemška stranka proti njej glasovala in bi brez nas, ki nas g. dr. Pavlica imenuje načelnike liberalne stranke, ne bilo za-njo potrebne večine.

Mimogrede bodi opomnjeno, da gosp. dr. Dečko ni kranjski, ampak štajerski deželni poslanec.

Dodati mi je še, da je tudi vodstvo družbe „sv. Cirila in Metoda“ soglasno sklenilo in poslalo peticijo na državni zbor za versko šolo z narodnim učnim jezikom. Torej niti to ni res, da je naša družba nema za versko šolo.

Ni res, da smo nasprotni redovnikom in njih šolam. Koliko smo se jaz in od mojih omenjenih tovarišev tisti, ki so bili poslanci v deželnem zboru kranjskem od leta 1878 do 1883, potegovali za frančiškansko šolo v Kamniku.

In tudi naša družba podpira in to po soglasnih sklepih družbenega vodstva, kakor je vidno iz „Vestnikov“, šolske sestre na Štajerskem.

Ni res, da je državna postava o ljudskem šolstvu od 14. maja 1869 gola posledica državnih temeljnih postav, za katere sem jaz glasoval.

Zakaj omenjeni državni postavi smo se jaz in moji tedanji tovariši v državnem zboru odločno upirali ravno zato, ker se ne vjema z državnimi temeljnimi postavami tako, da smo pri obravnavi izrekli proti njej

slovesen protest in potem v pravem pomenu demonstrativno zapustili dvorano.

To so naša očitna dela, lahko vedna vsakemu, kdor se hoče potruditi za resnico. Po teh vsak sam lahko presodi, če smo res jednaki dunajskim in pariškim levičarjem.

Ni res, da sem jaz na banketu, po meni imenovanem, v imenu vsega slovenskega razumništva odkrito izpovedal, da mi ne gre v staro glavo, kako-li bi smeli škofje kaj govoriti na Slovenskem o politiki, o šoli, o pravnih in socialnih rečeh. Tako jaz nisem govoril. To so besede mladega g. dr. Pavlice, ne moje. Jaz, kakor so poročali tudi časniki, sem le rekel: „Dvomim, da bi naši škofje hrepeneli po časti, biti politični voditelji, dobro vedoč, da je njih poklic čuvati vero, ne pa politično voditeljstvo.“ Jaz se toraj le ne skladam z mislijo, ki se je od nekaterih izrekala na katoliškem shodu, da moramo svojim škofom tudi v političnih rečeh pokorni biti, ali jaz, ki sem glasoval za državne temeljne postave o splošnih državljanjskih pravicah, zlasti za §§ recte člene 2., 3. in 17., da smo pred postavo vsi jednaki, da so javne službe vsem pristopne, ki izkažejo potrebno sposobnost, da je veda prosta in nje nauk, jaz nisem tako nedosleden, da bi odrekal škofom le najmanjšo državljanjsko pravico, ki jim gre po temeljnih postavah, kakor nam drugim in so oni po mojih mislih tudi lahko politični voditelji, ako hočejo in si pridobe zato potrebno zaupanje.

Gosp. dr. Pavlica je toraj moje besede popolnoma krivo razumel in me po krivici žali in našim škofom ovaja.

Qui bene distinguat, bene docet. Ločimo pravo svobodoljubje, pravi krščanski liberalizem od liberalnega farizejstva tako, kakor pravo vernost od verskega hinavstva, pa bo naših sedanjih preprirov kmalu konec.

Luka Svetec.

Politični pregled.

Nova večina. — Sedaj se vrše na Dunaji pogajanja mej vlado in vodjami posamičnih strank o osnovi nove večine. Ta pogajanja so se imela začeti že v ponedeljek, pa so se nekoliko zavlekla, ker je v nedeljo bil Taaffe malo obolel. Začela so se torej še le v sredo. Program novi večini je odobril cesar, da se mu bode upala levica manj oporekati. V programu se določa, da se nova večina hoče držati dualizma in sedanje ustave ter podpirati sedanjo vnanjo politiko. Vprašanje o verski šoli se odloži za nekaj časa. Slovanskim narodom se pusti, kar so dosedaj pridobili v narodnem oziru, ali nadalje se jim ničesa več ne dovoli, temveč se bodo Nemcem varovale sedanje postojanke. Katere stranke bodo vstopile v novo večino, še ni znano. Le toliko je gotovo, da bode glavno jedro nove večine levičarji, in da v novo večino ne vstopijo Mladočehi in pa protisemitje. Slovenci od nove večine dobrega ne pričakujemo, posebno ker je pričakovati, da kmalu pride še kak levičar v ministerstvo.

Mladočehi. — Pri dopolnilni volitvi v Plznu je voljen v deželni zbor zmerni Mladočeh Schwarz, katerega so bili postavili za kandidata meščani sami. Prvi kandidat mladočeške stranke je pa bil Helm, za katerega so pisali vsi mladočeški listi in delali zanj mladočeški vodje. Izid te volitve je torej nekak poraz za Mladočehe.

Ogersko. — Pri novoletnem vsprejemu je ogerski ministerski predsednik se kaj rezko izrazil o nižji duhovščini, ki agituje proti vladni politiki. Potem je pa pretel nemadarskim narodnostim s strogimi naredbami, če ne popuste svojih narodnih teženj. Ni dosti, da so Madjari Rumunom in Slovanom vzeli srednje šole, sedaj hočejo še s silo preprečiti vsako narodno gibanje.

Avstrija in Rusija. — Vsled revizije ustave v Bolgariji pričelo se je v nekaterih ruskih krogih zopet hujskati proti Avstriji. Neki Ščenglov izdal je knjižuro, v kateri skuša Ruse prepričati, da se hoče Avstrija razširiti po Balkanu in da hujska Bolgare proti Rusiji. V knjižuri se nasvetuje, da naj Rusija temu počenjanju Avstrije s tem naredi konec, da ji napove vojno. Ta knjižura ni v Rusiji vzbudila posebnega zanimanja, vzlasti ker Rusija sama uvidi, da ji je treba bolj gledati na to, da si vpravna svoje notranje gospodarske razmere, ki niso v najlepšem redu, nego pa da se vmešava v avstrijske stvari.

Francija. — Na Silvestrov dan v jutro videti je bilo po pariških voglih nabite plakate, s katerimi se je republikanski predsednik pozivljaj, da naj izda ukaz, po katerem je zapreti vse one, ki so goljufali pri panamski družbi. Njih premoženje naj se konfiskuje in porabi v to, da se odškodujejo delničarji in lastniki obligacij. Nje same je zapreti in toliko časa v ječi obdržati, dokler povrnene svote ne narastejo do ene milijarde. Takrat jih je šele izpustiti, a odvzeti jim je pa za zmirom vsako državljanjsko pravico. — V Parizu in drugih mestih prirejajo se shodi, na katerih se zaradi velikanskih goljufij, katere so zakrivali najodličnejši državniki pri panamski družbi, kar naravnost govori o vstaji. Eni priporočajo, da je napasti republikanskega predsednika, drugi priporočajo pa napad na poslance, ko se snide zopet zbornica. Sklenilo se je osnovati po deželi in mestih odbore, ki imajo pripravljati vstajo. Razmere so zmirom resnejše in težko se bodo iste mirno poravnale.

Francija, Švica in Italija. — Francoska zbornica je v eni svojih zadnjih sej zavrgla nasvet, posvetovati se o carinski pogodbi s Švico. Mej Francijo in Švico nastal bode vsled tega pravcati carinski boj. Švica je ob francoski meji že pomnožila finančno stražo in pričela jako visoko carino pobirati od nekaterih francoskih izdelkov. Sploh se pa čuje v Švici glas, da ni kupovati ničesar od Francozov, kar se dobi v Italiji, Nemčiji in Avstro-Ogerski. V vsem se sodi, da bo Francija oškodovana pri tem. — Okoliščina, da je Francija zavrgla nasvet, posvetovati se o carinski pogodbi s Švico, napravila je v Italiji dober vtis. Prepričanje je zmirom bolj splošno, da je bilo nedopustno, vnanjo politiko Italije za krivo imeti, da se niso sklenile trgovske pogodbe z Francijo. Švica ni v trojni zvezi in vender se Francija brani carinske pogodbe z njo.

Nemčija. — Cesar se je povodom novoletnih voščil generalov, jako laskavo izrazil o novi vojaški predlogi in izrekel željo, da bi se ista vzprejela ter opomnil, da z ozirom na potrebo predloge ni odjenjati, če bi se imela tudi zbornica razpustiti. — V berlinskih krogih vzbudila je veselo iznenadenje vest, da veliki knez Aleksij, carjev brat, gre k ženitvanju rumunskega prestolonaslednika. Povodom petindvajsetletnega jubileja rumunskega kralja je bil ruski car edini soveren, ki mu ni čestital. — Ako vojaška predloga pade, odstopi Caprivi in mesto državnega kancelarja prevzame ministerski predsednik Eulenburg. Tako zedinilo bi se prusko ministersko predsedstvo z državnim kancelarstvom, kakor je bilo ves čas za časa kneza Bismarcka.

Srbija. — Bivši ministerski predsednik Garašanin je ravno objavil razpravo, v kateri trdi, da je sedanjega žalostnega položaja v Srbiji kriva okoliščina, ker se vrše v dinastiji vedne premembe. Od početka tega stoletja menjalo se je v